

Ficțiunea

nr. 66, 3 aprilie 2023
Săptămânal de cultură

OPTm

Alina Pavelescu
se întâlnește
la Cișmigiu
cu niște peripatetici
și le povestește
despre romanele
ei viitoare.

Zenob

Director de număr: Bianca Zbarcea

Homocusul sau boala democrației (II)

Andrei Simuț

Pe când scriam despre homocus, răsfoiesc la întâmplare volumul de publicistică al lui Mihail Sebastian (VI, 1935) și dau peste un articol („Un artist militant”) care confirmă implicit observațiile din textul anterior, dar dintr-o altă direcție. Sebastian, cu o vervă intelectuală de invidiat, atent la toate fenomenele contemporane, dă exemplul a doi artiști, Frans Masereel și Hanns Heinz Ewers, care tocmai își declaraseră adeziunea la arta militantă, unul angajat în slujba maselor muncitoare, celălalt spre masele rasiste (p.464-465). În 1935, Hitler deja dădea spectacolul puterii și al înregimentării, al disciplinei și al controlului asupra unei mulțimi, vizibil în filmul lui Leni Riefenstahl, *Triumful voinei*, spectacol care i-a fascinat pe mulți cetățeni ai altor țări, încă democratice. Citând o declarație a lui Frans Masereel, Sebastian o interpretează ca fiind „o renunțare expresă la libertate”, pentru că orice artă aservită unui regim își încetează existența, esența ei fiind libertatea. O altă observație importantă, de care ar trebui să ne amintim mereu în situațiile excepționale, este că nu contează ideologia în slujba căreia lucrează un anumit regim politic (sau ai săi intelectuali-sfătuitori), ci chiar înregimentarea oarbă a unora,

raționamentele fiind similare și justificând cenzura, „atrofierea sistematică a personalității și valorilor individuale” și, până la urmă, „asasinatul moral și lagărul de concentrare” (p.466), scrie Sebastian, deosebit de profetic, în 1935, cu câțiva ani înainte de „soluția finală”. Vizionar este și paralelismul dintre cele două totalitarisme, comunist și nazist, intrat abia după 1945 (Hannah Arendt) în uzul istoricilor, ulterior criticat. Foarte semnificativ pentru prezent este comportamentul similar al celor doi artiști care nu erau, la acel moment, constrânși să-și declare adeziunea politică (e drept că Hanns Ewers aderase la nazism foarte devreme, înainte de accesul acestora la putere, din nou, din proprie convingere).

La rândul său, Zinoviev observa că fiecare tipologie sovietică generată de regimul totalitar își are corespondentul de semn contrar în Occident, așa cum este personajul numit „Madam Anti” (militantă anticomunistă), care, constată naratorul, seamănă perfect cu o militantă comunistă moscovită. Această similitudine de tipologie ar putea explica de ce nu am avut o reacție organizată și susținută din partea intelectualilor care până atunci se ocupaseră cu studierea (și în special cu condamnarea) comunismului. La orice încercare de a sugera o

analogie evidentă între politicile pandemice globale și elemente similare din epocile tulburi ale implementării regimurilor totalitare, reacțiile sunt de negare furibundă, fapt care mă uimește mereu, mai ales când acestea vin din partea unor minți pe care le crezusem luminate. Cu atât mai mult cu cât am simțit cu toții, într-un fel sau altul, re-apariția cenzurii, fie prin blocarea a nenumărate conturi de rețele sociale, fie prin ascunderea unor postări de către sistemul informatic, fie interzicerea unor filme documentare pe diverse platforme, inclusiv prin mesajul privind sursele de informație „sigure”, care însoțea orice postare ce cuprindea cuvintele-problemă din perioada

amintită. Și mai surprinzătoare a fost apariția „listelor negre” (cu cei care ar trebui excluși de pe rețele – argumentația fiind desigur foarte subțire sau lipsind cu desăvârșire), multe făcute chiar de aceleași persoane respectabile, tot din categoria intelectualilor celebri sau ai lui Madam Anti (autori de cărți despre comunism). Oricum, paralelismul (desigur, nuanțat) evenimentelor recente din intervalul martie 2020 – februarie 2022 cu derapajele totalitariste cunoscute din istorie rămâne un subiect tabu, total neînțeles de unii și total negat de alții (între timp au apărut destule excepții, dar nu despre acestea e vorba aici).

Continuare în versiunea online

Vânzătorul de discuri

Andrei Panțu

Când intră în magazin, tânărul simți mirosul dulce-amăru al bețișoarelor parfumate.

– N-ai nevoie de pick-up, spuse vânzătorul, e de ajuns să le pui în vârful degetului și auzi muzica.

Tânărul râse. Crezu că-i o glumă. Însă vânzătorul luă un disc și îl aranjă pe vârful degetului arătător al mâinii drepte. Discul se învârti tot mai repede, vânzătorul clătină capul după ritm.

– N-aud nimic, spuse tânărul.
– Vino mai aproape.

Tânărul se apropie de vânzător și se încruntă, fixându-și privirea asupra culmii unui munte din depărtare.

– Da, acum aud.
– Ți-am spus eu.
– Te pricepi, bravo!

– Nu, nu sunt eu, spuse vânzătorul. E discul. Ia, ține degetul în sus.

Tânărul îl ascultă, discul i se învârti pe deget, dădu din cap

într-un ritm alert. Vânzătorul îi schimbă discul, tânărul ascultă cu mai multă atenție și clătină din cap ceva mai încet. La al treilea disc, legănă capul într-un ritm și mai lent.

– Chiar e ecoul altui cântec, spuse vânzătorul. Al primului cântec pe care l-ai auzit. Îl cântam împreună cu părinții și frații mei, atunci când eram copil și locuiam în Valea Deșertului. Eram cea mai fericită familie din Vale.

– Și ce s-a întâmplat?

– Părinții și frații mei s-au îmbolnăvit de malarie și au murit. Doar eu am rămas în viață, dar n-am știut niciodată de ce. Sunetul baladei noastre s-a lovit de munți și s-a întors, trei ani mai târziu, la mine. Doar că ecoul baladei e mult mai lent și mai trist decât cântecul copilăriei. E tot ce mi-a mai rămas.

Vânzătorul zâmbi. Tânărul ajunsese în mijlocul străzii și nu-l mai vedea, însă strângea în mâini discul cu balada din Valea Deșertului.

Povești de dragoste și versuri

Liviu Szoke

Un băiat iubea o fată. Numai că fata urma să se căsătorească cu altcineva și avea deja o pereche de gemeni, doi băieți, cu acel altcineva. Edgar pe numele său. Care o iubește ca pe ochii din cap pe Tina, fata de care e îndrăgostit Vasco, băiatul care o iubește și el. Bine, nu e chiar băiat, e destul de mare, lucrează la Biblioteca Națională din Paris și e ditamai omul, însă în sinea lui a rămas tot un veșnic romantic îndrăgostit de cine nu trebuie. Tina e o actriță nonconformistă care înainte vindea flori până să pună Edgar ochii pe ea. Iar acum Tinei, deși are doi copii cu Edgar, îi place să umble cât e ziua de lungă, iar seara să participe la petreceri unde până la urmă îl cunoaște pe Vasco și între ei se înfiripă o poveste de dragoste plină de pasiune, cu toate că Tina mai are uneori muștrări de conștiință pentru felul în care-l trădează pe Edgar. Dar nu foarte mari, căci deja pasiunea față de el s-a stins întrucâtva, iar acum primează partidele de amor torid

în camera de hotel Paul Verlaine din hotelul Arthur Rimbaud (despre al căror faimos conflict ce s-a soldat cu rănirea lui Rimbaud se aduce adesea vorba în poveste). Cu Vasco, evident, în vreme ce soțul are cuminte grijă de copii, acasă.

„Toate nenorocirile cuplurilor, potrivit lui Alessandro, veneau din faptul că în general vedem în cuplu un acord bilateral de exclusivitate sexuală pe perioadă nedeterminată. Dacă era acceptat în mod obișnuit că poți să te culci, ici și colo, cu un terț, iar seara, în pat, să-i povestești soțului, așa cum de obicei se spun evenimentele zilei, știi, astăzi, la pauza de masă, Jean-Jacques mi-a pus-o pe xerox, și știi ce, dragă, o partidă bună, din când în când, nu mai e nevoie să spun, face minuni; dacă ar părea firesc și fără urmări și ar fi posibil să avem această conversație pe pernă, ar fi mult mai puține divorțuri. Vasco îi împărtășise această idee Tinei, care îi spusese «ai dreptate: când dorința slăbește în cuplu, ar fi necesar să poată fi subcontractată.»

Un șir de evenimente aproape neverosimile duc la scena cu care se deschide povestea, cea care se desfășoară de fapt în fundal, cu naratorul omniprezent și omniscient, asemeni celui din alt roman apărut în colecția Raftul Denisei, *Un joc și o desfătare* de James Salter, martorul din umbră căruia par că i se destăinuie atât Tina, cât și, mai ales, Vasco, prietenul său cel mai bun, prezent ca martor în sala de judecată în fața judecătorului de instrucție cu care conversează în versuri și căruia îi povestește de-a fir a păr toată trășenia.

Inclusiv episoade de-a dreptul hilare, cu ce e în stare Vasco să facă pentru iubirea vieții sale: să-i arate Biblia lui Gutenberg din subsolul Bibliotecii Naționale și s-o lase pe Tina să o mângâie nestingherită, aprinzându-i flacăra pasiunii și punându-l apoi pe bietul Vasco în genunchi să o satisfacă până ce-l pocnește cu capul de masa plină cu comori inestimabile și-l face să-și piardă cunoștința, să fure prețioasa casetă cu inima lui Voltaire dosită în

statuia acestuia de la Biblioteca Națională a Franței (poate o alegorie despre cum i-a furat și ea lui inima, dar mai degrabă un sacrificiu pentru persoana iubită) sau, în final, după ce Edgar află de aventura Tinei și, după douăzeci de zile de torturi psihologice și umilințe prin care o face să treacă, să o ierte și să stabilească data nunții, trimițându-i însă mesaje pline de amenințare lui Vasco pentru a-l împiedica să mai ia în vreun fel legătura cu Tina, acesta din urmă să achiziționeze, într-un acces de nebunie, la o licitație organizată de Christie's, chiar pistolul care era să îl omoare pe Rimbaud. Contra unei sume astronomice, evident, pe care, e limpede, nici nu are cum să o achite.

Continuare în versiunea online

Daniela Rațiu, Ultimul an cu Ceaușescu

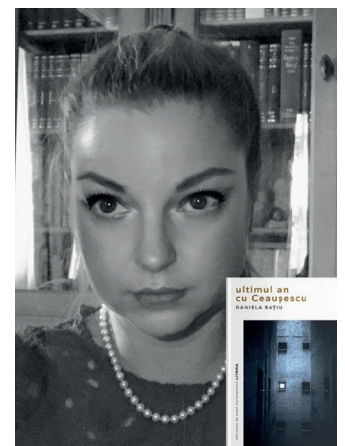
Iulia Micu Simuț

În *Ultimul an cu Ceaușescu*, Daniela Rațiu construiește un roman a cărui acțiune se focalizează pe momentele premergătoare și pe episodul în sine al prăbușirii sistemului comunist din România. Privite prin lentila vârstei adolescente, evenimentele relatate nu sunt reprezentate idealizat sau cu frivolitate, ba chiar dimpotrivă, sunt învăluite de un suflu inocent care nu face altceva decât să le sporească aerul grav. Este un tip de discurs adesea întâlnit în romanele despre comunism, axat pe cultivarea memoriei și preocupat de relatarea din perspectiva copilăriei a unui episod nefast din istoria României. Vorbim aici despre o viziune complexă asupra trecutului care împletește două perspective aparent contradictorii: pe de o parte, amintirea unor momente

care aparțin de o vârstă aureolată a prospețimii și a inocenței și, pe de altă, încadrarea lor în peisajul sumbru al unui regim politic opresiv, nefast. Abordarea narativă nu este deloc alegorică sau fantastică, așa ca la Mircea Cărtărescu în *Mendibilul* ori ca în capitolul despre copilărie din romanul Doinei Ruști, *Fantoma din moară*, ci mai degrabă una empirică și infuzată de nuanțe sociologice ca la Radu Pavel Gheo, *Noapte bună, copii!*, la Filip și Matei Florian în *Băiuții*, la Stelian Țurlea în *Absența Tatălui*, cu varianta dusă la extrem de Nicolae Avram în *Mame*. Toate, tipuri de reprezentări formulate din post-istorie despre interacțiunea imaginarului infantil și adolescentin cu climatul demoralizant al unei epoci.

Plasat temporal între iarna lui 1988 și cea a lui 1989, adică în

ultimul an al regimului ceaușist, romanul Danielei Rațiu are, evident, un personaj alegoric, frigid: „Ne e tot timpul frig și foame...”, constată eroina. Prezent pretutindeni, pe străzi, la școală, în sălile de clasă, în locuințe, în mijloacele de transport în comun, frigul ține totul pe loc: „Suntem ca niște pinguini stând unii în alții. Ne legănăm de pe un picior pe altul ca să nu ne apuce frigul. Se aude bătaia picioarelor ca un dans pe loc”. Împreună cu foamea, celălalt personaj la fel de ubicuu, frigul normează evenimentele din roman, reflectând progresiv și în contrapunct mersul istoriei și alunecarea ei spre dezghețul final, când „ghetele sunt calde”. Prăbușirea ceaușismului, așadar, este descrisă abil, ca o reacție scontată la tot ce se întâmplase cu un an mai înainte, un răspuns tardiv la

efervescența schimbărilor derulate pe plan internațional și la prăbușirea, asemeni unor piese de domino, a ultimelor bastioane comuniste din Europa.

Continuare în versiunea online

Sebi Șufariu: ZIDART este despre artă urbană, despre verticalizare, tinerețe și lumea de mâine

Sebi Șufariu

Ca și Bacovia, ZIDART a depășit deja zidurile Bacăului, iar oferta artiștilor contemporani are legătură cu o parte a creației marelui poet simbolist: culoarea. În fond, aceasta este, totodată, și diferența: o explozie de culori vii care-și propun și chiar reușesc de minune să lase tonurile gri doar ca simplă speculație metaforică. ZIDART este despre artă urbană, despre verticalizare, tinerețe și lumea de mâine. Vă propun un interviu cu Lucian Popa, fondator și manager ZIDART, 32 de ani, necăsătorit (nu are timp), parcimonios în acordat interviuri, dar generos peste măsură când este vorba de revitalizat spații citadine.

Cum a apărut și ce este ZIDART?

ZIDART este un instrument de comunicare socială prin care artiștii intră într-un dialog creativ și educațional cu participanții la spațiul public. Acolo se întâmplă magia ZIDART, unde dimensiunea sufletelor-perete emit noi frecvențe și vibrații care stârnesc curiozități, ridică întrebări sau provoacă cetățenii.

M-am întrebat mereu dacă apariția acestei veritabile explozii de culoare și forme grafice în orașul gri al lui Bacovia este o întâmplare sau un proiect cu un tâlc anume?

Proiectul ZIDART a luat naștere din dorința de a dărâma zidurile dintre noi, colorându-le pe cele din jurul nostru în anul 2017, într-un context în care Bacăul a fost timp de un an Capitala Tineretului din România. Eu și colegii mei ținem foarte mult ca ZIDART să crească într-un mod armonios, organic și sănătos. Gândim în detaliu fiecare activitate, iar temele pe care le alegem abordează aspecte de actualitate ale societății. Aceste particularități ne ajută să punem bazele unei comunități participative la spațiul citadin.

Dincolo de estetică sau prin estetica pe care o promovați, există și un alt mesaj? Sau altfel spus, prin ceea ce faceți vreți să atrageți atenția asupra a ceva?

Mesajul și scopul ZIDART, dincolo de estetică urbană, este acela de a stârni comunitatea prin mesaje sau subiecte pe care le ridicăm pe „tapet” pentru a ajunge împreună la un comportament social responsabil. Fiecare

ediție abordează o temă de interes social și, datorită artiștilor, reușim să trezim conștiințe și comportamente care în timp vor contribui la o societate armonioasă în care ne dorim cu toții să trăim.

Fără nicio exagerare, ați acoperit prin picturile voastre suprafețe substanțiale din fațadele gri, ponosite ale orașului, mii de metri pătrați. Cum vă procurați vopselele, tot ce vă trebuie pentru activitatea voastră?

Acest proiect nu ar fi putut exista fără implicarea antreprenorilor locali. Datorită lor reușim să rămânem un proiect apolitic, independent, care dorește să continue în armonie, alături de comunitatea băcăuană.

Ați fost invitați și ați participat la alte evenimente din străinătate, cum a fost cel din Portugalia, de la Cămara de Lobos. Cât de utile sunt aceste interacțiuni cu alți artiști, cu alte culturi și viziuni artistice?

Prezența echipei ZIDART în Portugalia, Madeira – Cămara de Lobos, reprezintă pentru noi o recunoștință și mesajul că ceea ce facem este de interes la nivel internațional, în culturi unde arta capătă mult sens. Interacțiunea cu comunitatea din Cămara de Lobos a fost extrem de dinamică și bogată în experiențe de neuitat. Suntem primii români care au lăsat pe arhipelagul portughez din Atlanticul de Nord o pictură de mari dimensiuni în care s-au regăsit majoritatea localnicilor. Există premise să ne întoarcem și să punem bazele primului festival de artă stradală din Madeira.

Știu, este greu de selectat ceva din moment ce iubești tot ceea ce faci, dar dacă ar fi să alegi trei proiecte de suflet, care ar fi acestea?

Iubesc tot ceea ce fac, deci mă bucur foarte mult de toate proiectele pe care le dezvolt în Bacău. Cred foarte mult în misiunea și scopul proiectelor culturale, așa dar sunt profund implicat în toate demersurile care îmi confirmă puterea artei, a informației și a unei comunități participative la calitatea vieții din oraș.

O să enumăr doar o parte din proiectele în care eu cred foarte mult:

ZIDART, I.D. Fest, Street Delivery Bacău, Les films de Cannes Bacău, Zilele filmului românesc, recreARTiv.

Continuare în versiunea online

Difficiles Nugae?

Catrinel Popa

La prima vedere, textele adunate în volumul recent apărut, *Echivocul nodului gordian*. *Ipostaze ale actului critic 4*, îl plasează pe Cătălin Ghiță în familia amatorilor de *difficiles nugae* contemporane. Cititorii fideli ai revistei *Ficțiunea* vor recunoaște, fără doar și poate, stilul inconfundabil al autorului care, între 2020 și 2021 a publicat cu consecvență editoriale în cadrul rubricii cu același nume, plasând – nu fără ironie – problemele actualității sub semnul fatidicului nod. După cum mărturisește dintru început autorul, o asemenea emblemă permite (și chiar încurajează), pendularea „între verdict și amânare, între irevocabil și provizoriu, între declarație și sugestie”, după o logică a ambiguității, ce are în primul rând meritul de a stimula reflecția și dialogul (fie el și virtual).

Cu apetit pentru causerie, cu umor și, nu de puține ori, cu luciditate tăioasă, Cătălin Ghiță atinge un evantai foarte variat de teme ale actualității, de la criza pandemică la Brexit, de la lipsa de empatie a politicienilor la conflictul dintre religie și știință sau la scăderea îngrijorătoare a nivelului de pregătire a absolvenților de

universități. Ca să nu mai vorbim despre relația literaturii cu ceea ce este dincolo de granițele ei, de preferințe culinare, muzicale sau cinematografice, de reflecțiile despre intimitate și singurătate... Personal, am fost plăcut surprinsă, la relectură, în special de însemnările de călătorie (dacă pot să numesc astfel amintirile din stagiile europene și nipone). La acest capitol, remarcabile mi se par, de pildă, paginile despre *Wannsee*, unde descrierea lacului berlinez, cu apele sale cenușii, „sclipind oțel în frigiditatea aerului prusac”, reprezintă preambulul (și pretextul) evocării a două tragedii, ținând fiecare de un alt palier al istoriei: sinuciderea, în 1811, a scriitorului Heinrich von Kleist împreună cu iubita sa, Henriette Vogel și adoptarea, în 1942, într-o vilă de pe malul aceluiași lac, a teribilului verdict vizând exterminarea fizică a întregii populații evreiești din Europa. Într-un fel, textul acesta mi se pare emblematic pentru genul de reflecție sceptică (deloc superficială, în fond) pe care o propune, în paginile sale cele mai reușite, cartea lui Cătălin Ghiță. Din acest motiv, afirmam la începutul recenziei, că doar la o privire

superficială, volumul se plasează sub semnul acelor *difficiles nugae* odobesciene. În egală măsură, mi se par savuroase (la propriu și la figurat) descrierile (menite, vorba autorului, să inducă „reveria rafinată”) de delicatose culinare (a se savura, la pagina 195, paragraful despre *scones*, turtițele englezești ce se mănâncă unse cu smântână groasă și cu dulceată proaspătă; sau disertația – care mi-a amintit, din nou, de Alexandru Odobescu și de a sa „plătică de Snagov”, prin epicureismul amuzat și rafinat – pe marginea preferințelor culinare).

Una peste alta, chiar dacă nu ești întotdeauna de acord cu opiniile autorului (ceea ce de altfel nici nu ar fi profitabil pentru un dialog autentic, fie el și virtual), nu poți să nu remarci spiritul viu, consecvența opiniilor, diversitatea enciclopedică a cunoștințelor perfect asimilate și eșafodajul impecabil al argumentației. Chiar și pentru cititorii mai puțin înclinați să mizeze totul pe cartea raționalității (printre care mă prenumăr) și ceva mai sceptici în privința binefacerilor progresismului *en vogue*, provocarea „nodului gordian” se poate dovedi stimulatorie.

nu e gândacul lui kafka

Leonard Ancuța

am căzut cu capul pe clapele pianului ca un iubit
pe pieptul iubitei sale doar că iubita nu mai era acolo
nici clapele nu mai erau, rămăsese doar melodia
care umbla din perete în perete ca nebunia

mi-am făcut un test adn ca să văd că sunt eu
în continuare tot eu și nu știu ce-o să se întâmple cu mine
pentru că mă transform încet în altceva
și nu în gândacul lui kafka. mă transform într-o amintire

și e cel mai complex proces, mă transform în extraterestru
pentru că nimeni n-a văzut decât în filme
mă transform în mine, pentru că nimeni nu m-a văzut niciodată
sunt omul invizibil, sunt omul fără trup, poate am trecut

măcar o dată prin tine dar nu m-ai recunoscut. nu știu
ce zi e azi, dar pe mine mă vor îngropa pe lună, pe marte,
sau pe soare, va veni dragostea să mă ia
să-și pună ochii mei cum îți pun șoferii de tir afișe cu femei

visez și eu o moarte bună, ca toată lumea, visez și eu
măcar să nu mor singur, dar cu dragostea nu te joci
sfârșești mereu cu adn-ul tău, cu un pahar de țarie
o țigară, o moarte de traversat
și o planetă îndepărtată pe care niște furnici
îți fac statuie.

Jurnalul unui overthinker

Valentina Mihai

Piiiiinggg! s-a auzit din cealaltă cameră în timp ce eu îmi aplicam cu grijă lacul de unghii în nuanța millennial pink, pe care l-am cumpărat azi-dimineață după ce m-am holbat vreo jumătate de oră în fața raionului, gândindu-mă la outfiturile cu care l-aș fi putut asorta. Primul instinct când am auzit notificarea a fost să mă ridic din fotoliu și să verific cine mi-a scris. *Unde te duci? Nici nu ți s-a uscat lacul de pe unghii*, mi-am spus, înainte să fac vreo mișcare. *Și pe lângă asta, nu ai vrea ca lumea să creadă că ai zero viață socială și că stai tot timpul lipită de telefon*. M-am așezat mai confortabil în fotoliu. Nu trecuse nici măcar un minut, că m-am și ridicat și m-am dus țintă spre camera de alături. Sigur mi s-a uscat lacul de unghii, mi-am spus. Am deblocat ecranul telefonului. Un mesaj pe Facebook de la Sabrina. Ne invita să facem revelionul la Sibiu împreună cu ea, prietena ei cea mai bună, iubitul ei și un prieten de-al lui. *Un prieten de-al lui?* am repetat cu voce tare, în timp ce alte zeci de întrebări prindeau contur în creierul meu ca în carnetul unui

detectiv care pregătea un interogatoriu. Cine era acest prieten? Și de ce venea singur la revelion? Pentru că era singur, evident. Dar câți ani avea? Era de vârsta noastră sau mai mare decât noi? Sau poate era mai mic? Oare era la facultate?

Șirul de întrebări mi-a fost întrerupt de alte două notificări de la prietenele mele care acceptaseră invitația deja, amintindu-mi să o fac și eu.

În cele din urmă a apărut și acest prieten. Mi-a întins mâna. „Petru”, a rostit. Am dat mâna cu el și m-am prezentat, la rândul meu, timp în care privirea mi se oprise asupra buclelor sale aurii. Nu era vorba că mă fascinasă părul lui (sau poate că o făcuse), ci era doar un mod de a evita să

il privesc în ochi. Ideea de a face contact vizual de la prima întâlnire mă înspăimânta. *Dacă nu te ucide nehotărârea, anxietatea sigur o va face*, constata vocea mea interioară.

Între timp, la bar, grupul nostru comandase deja shoturi de vodcă pe care eu le-am refuzat categoric. Nu îmi plăcea tăria.

De pe unul dintre scaunele din dreptul barului am auzit:

— Tu de ce nu bei? Cum sperii să te distrezi dacă nu bei?

Era Petru. M-am uitat la el încruntată, sătulă de întrebarea asta, iar pe măsură ce îl ascultam, mintea mea lucra. Veșnicele întrebări nu mă slăbeau: Oare ar trebui să i-o spun? Dar dacă o să creadă că sunt nesimțită? Oare o să regret asta?

Și atunci am simțit cum mă ia gura pe dinainte:

— Nu am nevoie să mă îmbăt ca să mă pot distra, i-am spus, îndreptându-mă triumfătoare spre ringul de dans. Îl simțeam cum mă urmărește cu privirea de acolo de la bar, sorbind din paharul cu whisky.

La miezul nopții am ieșit în Piața Mare să vedem focul de artificii, iar acolo Petru a reluat discuția, implicând-o și pe prietena mea:

— Am văzut că nu prea ați băut, nici tu, nici prietena ta. Ce păcat că nu v-ați distrat, a spus, rânjind. Înainte să apuce să rostească următoarea propoziție, i-am retezat-o:

— La fel pot să spun și eu despre tine că nu ai dansat, ci doar ai stat într-un colț dând pahare pe gât. Așa că nu știu care dintre noi a fost ăla care nu s-a distrat.

Touché, mi-am spus în gând, uimită și în același timp mândră de replica pe care tocmai o rostisem. Eram convinsă că i-am închis gura.

Continuare în versiunea online

Curajul de a (re)cunoaște minunile

Cristina Bogdan

Întâlnirea cu minunea credinței, a dragostei, a vindecării sau a descoperirii sensului scris în pietrele sau în ierburile înalte ale cărăruilor șerpuiind pe sub tălpile existențelor este miezul din care înfloresc cele 33 de povestiri-mărturisiri, cuprinse în antologia editată anul trecut de Alice Năstase Buciuta și intitulată „Cele mai curate minuni”. Ivită în lume ca o urmare a culegerii „Cele mai frumoase miracole” (Cărțile Tango, 2021), cartea surprinde o suită de revelații spirituale și de clipe rotunde ca un ocean, desprinse de curgerea obișnuită a ceasornicului, povestite firesc și curajos. Căci, adesea, tot ceea ce

contează pentru a fi în adevăr (în micul-marele adevăr al inimii tale, care se face scară împletită din lacrimi și căutări, din genunchi zdreliți și discuții doar aparent absurde, către Singurul Adevăr) este curajul de-a face un prim pas, chiar și atunci când simți că ai putea să-l faci în gol și să te prăbușești. Pasul acela desparte lumile, stabilind pentru totdeauna distincțiile din coaja inimii tale: un *înainte* și un *după*. Nu vei mai fi niciodată același pe de-a-ntregul, nu te vei mai răsfăța în toate învelișurile moi, calde, bunișoare, ale obișnuințelor tale anterioare, dar vei lua lumea la picior, cu uimire și cutremur, către tine, cel

adevărat. Pasul acela, ca o primă zi (de fapt, singura care există, care te rănește și te în-semnează, devenind oceanul tău spre cele ce nu se văd) este înfricoșător și plin de lumină, ca și cum s-ar crăpa de ziuă, ca și cum s-ar crăpa de lume nouă, de parcă ai turna fundația unei case, căci fiecare gând al nostru și fiecare sentiment e cochilia în care ne sălășluim pentru un răstimp mai mult sau mai puțin îndelungat.

Autorii din cele două antologii coordonate de Alice Năstase Buciuta ne propun tocmai această lecție simplă de curaj. Textele lor par a șopti, atunci când frica ne împiedică să facem următorul

pas: Călcați cu încredere. Cineva e prezent, vă va prinde de mână.

Continuare în versiunea online

Petronela Buda – cel mai expresiv artist

Andrei Velea

Pentru actrița gălățeană Petronela Buda, 2022 a fost anul unei mari reușite. Concursul de monodrame „Bacău Fest Monodrame – 2022” i-a adus mai multe premii. Cel mai important este, desigur, „Marele Trofeu”, la care s-au adăugat Premiul actorilor „Dinu Apetrei” și Premiul tinerilor „Ștefan Iordache”, toate în cadrul aceluiași festival. Cred că sunt toate premiile din acel festival. Juriul a fost format din criticul Alina Epîngeac, actorul și profesorul Adrian Titieni și actorul și regizorul Alex Bogdan.

Monodrama care i-a adus succesul se intitulează „Ușa e deschisă”. Regia îi aparține lui Vlad Ajder, iar textul, semnat de mine, este scris, cu mulți ani în urmă, special pentru Petronela Buda. Altfel spus, o adevărată colaborare a Asociației Creatorilor de Ficțiune filiala Galați, întrucât toți cei implicați sunt colegi de asociație!

Povestea acestei piese începe cu mai bine de zece ani în urmă,

atunci când Petronela m-a rugat să îi scriu un text scurt și intens pentru un concurs de actorie. Făcea valvă un caz în presa națională, cel al studentei criminale de la Timișoara. Am pornit de la acest caz real, însă am modificat povestea, nu am respectat strict realitatea. Petronela nu a mai participat la acel concurs, așa că

textul a ajuns în cartea de proze scurte „Plaja de la Vadu” (ed. Brumar, 2013). Pandemia a făcut ca actorilor de la Teatrul Dramatic „Fani Tardini” din Galați să li se ceară texte mai scurte, cu actori puțini, tocmai pentru a respecta reglementările sanitare în vigoare. Așa că Petronela și-a reamintit de acel text (oricum nu îl uitase), iar

regizorul și actorul Vlad Ajder a venit cu propunerea de a combina două proze scurte din aceeași carte. Așa s-a ajuns la monodrama cu titlul „Ușa e deschisă” (metaforă inspirată de filosofia lui Epictet).

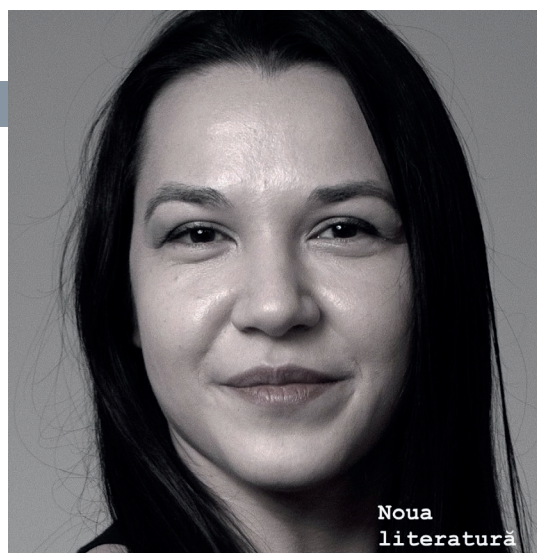
Rar mi-a fost dat să văd pe scena unui teatru o interpretare mai plină de emoție! Petronela face un rol de zile mari, cucerește și te face să empatizezi cu un personaj extrem. Nu doar premiile îi atestă talentul, ci și publicul, care face ca piesa să nu fie scoasă din program și să fie jucată în continuare. Din când în când, primesc câte un telefon de la o cunoaștință care a văzut piesa și îmi spune cât de impresionant joacă Petronela. Dacă ar fi să mă gândesc la un artist cu adevărat expresiv, atunci Petronela Buda merită, fără doar și poate, acest titlu! Pune atâta pasiune în rolul tragic din piesă încât, mi s-a confesat, o zi înainte de interpretare și o zi după e afectată psihic și fizic.

Cafetiera

Emilia Toma

Din cafetieră ies mai mulți gândaci negri, lucioși, nu foarte mari, cât de mărimea unei boabe de cafea. Cât de mărimea unei unghii de la degetul mic. Cât să bage-n tine o senzație de groază scârbită, dar nu să te facă s-o iei la goană urlând. Deși a trântit cafetiera imediat, gândacii au reușit deja să-i invadeze mâna pe care o zbate cu o stăpânire de sine greu de imaginat – deodată e foarte trează, s-a dus și mama somnului, tot ce vrea e să-i scuture pe toți, (într-o încercare de rațiune pură, îi numără – estimează, de fapt – cu privirea, imposibil să-i mai numeri, par să fie zeci), apoi o să se ocupe și de ăia care încep să mișune prin bucătărie. Nimic nu i-ar trăda panica, doar în interior

se zbate puternic, inima nu doar că i-a luat-o razna, dar simte niște raze calde-n piept, o fi că i s-a încălzit subit sângele? Creierul, la fel, zvâcnește, mâna pe care i s-au urcat gândacii amorțește, poate de la atâta scuturat, dar o și furnică degetele, tot corpul îi pâlpăie, însă din exterior, dacă ai vedea-o, acest lucru e imperceptibil. Gândacii încep să se cațare pe ea de pe jos, deja au format covor pe mocheta bucătăriei, vede târziu, într-un moment când uită de mână și privește-n jur după o mătură să-i strângă. Senzația simțită adineauri în tot corpul devine mai intensă, dar i se pune și un mare nod în gât. Încep să se audă și un fel de sunete gândăcești ciudate, deși până atunci fuseseră silențioși.

Văzând invazia imposibil de oprit în stadiul la care a ajuns, ar vrea să leșine, dar nu-i vine, măcar închide ochii și, de fapt, îi deschide.

E abia miezul nopții, doamne, ce ușurare! Ce vis afurisit! De-asta-i și era atât de somn, chiar nu

trecuseră mai mult de trei ore de când se băgase-n pat. A închis netul și s-a culcușit fericită cu gândul la cele încă cinci ore de somn rămase.

Continuare în versiunea online

José Antonio Hernandez García

traducere: Adina Mocanu

Fără formalități

Odată ajuns la spital i s-a părut o atmosferă atât de plăcută, încât și-a lăsat corpul atârnat în cuierul de la intrare și a pornit direct spre morgă, ca să evite formalitățile.

Povestea copacului

Serile fără ploaie ne arată strălucirea soarelui, rămasă în frunzele prea obosite ca să soarbă atâtă lumină. Frunze de soare. Par a fi o legiune romană care se odihnește înaintea să înceapă o nouă bătălie împotriva puternicelor armate ale vântului, ale furtunii și ale nopții. Există întotdeauna învinși, prăbușiți. Noile generații de frunze tinere așteaptă gata să intre în avangardă. Și noi tot așa, imităm povestea copacului, deși multe dintre rădăcinile noastre sunt uscate și avem puțini soldați suficient de curajoși ca să trăiască numai cu Soare...

Atât de reală

Te văd în visele mele atât de reală. Adevărul se revarsă în ceea ce-mi zici, simt aerul cum îți mișcă trupul în timp ce mergi, îmi dau seama de nedumerirea ta serenă după cum privești și după cum ți-am atins brațele încordate și puternice. De asemenea, am aduhmecat din gura ta vinul distilat al dorinței. De aceea, când mă trezesc, îți privesc corpul încărcat de vise, încât îmi imaginez că dacă m-ai minți sau dacă nu te-aș descoperi privind pierdută Luna sau dacă nu ai ajunge la întâlnirea pe care o avem, ar fi doar pentru că m-aș prefăca că dorm...

Înșelăciunea

Acel bărbat își câștiga viața înșelând lumea. Se prefăcea că e mag, iar globul lui mic nu era niciodată unde păcălitul credea că este. Cu toate acestea, într-o seară, micul glob dispăru pur și simplu din fața lui. Ajunse acasă mirat; buimăcit și obosit, se privi în oglindă și ascultă – fără să știe de unde vine – cum se rostogolea globul. Se aplecă să-l prindă și odată atins, se spulberă și vechea oglindă, cu lustrul ei de abur fosilizat.

I-au pus sechestru pe casă și i-au luat măsura pliabilă și tot mobilierul vechi. Iar hoinarul escroc dispăru pentru totdeauna. Se spune că a crezut în farsa lui și că a murit ca să se regăsească ascuns în oglindă...

Ventrilocul

Ventrilocul lucrează în acel bar de mulți ani. Personalitatea sa puțin cam respingătoare și gravă contrasta cu umorul și carisma celei mai cunoscute dintre marionetele sale, care începuse să îmbătrânească destul de mult. I se albise părul și se gârbovise, în timp ce stăpânul ei păstra înfățișarea și tinerețea de la începuturi. Într-o seară, marioneta apărură de parcă era în comă; chipul ei de ceramică deveni violaceu, iar articulațiile de lemn ale maxilarelor se uscară și păreau degradate. Ochii ieșiți din orbite căpătară un aspect înfricoșător. Misterul deveni și mai adânc pe măsură ce se află că stăpânul marionetei era surdomut din naștere și când apărură fără viață cu brațul îndoit și palma întinsă, imitând gestul pe care îl făcea marioneta lui atunci când își termina rolul și își lua fericită adio.

Dacă sunt neam de măcelar, de ce alerg după potcoave?

traducere din limba persană de Mihai Cernătescu

Într-o zi din vechime, un bărbat avea un măgar. Omul era sărman și muncise mult măgarul, îl încărcase mereu cu poveri grele. Acum, măgarul îmbătrânise și nu mai putea munci, așa că bărbatul i-a spus:

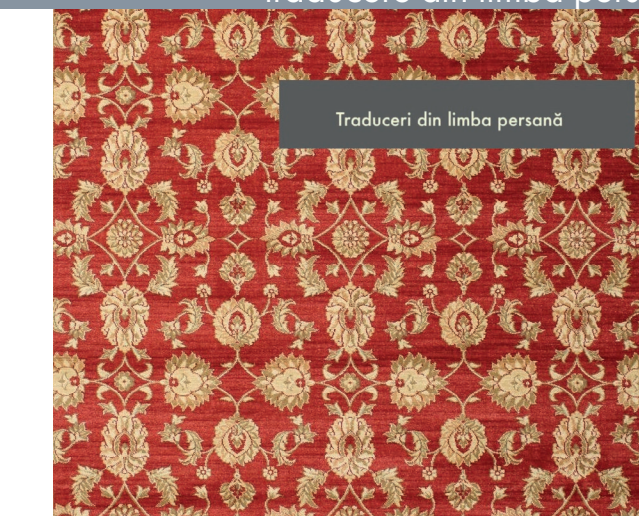
— Vreau să te duc pe câmp și să-ți dau drumul.

— Nicio problemă, i-a răspuns măgarul.

Bărbatul a dus măgarul pe câmp și i-a dat drumul. Abia se așezase măgarul să se odihnească la pământ când a văzut că se apropie o vulpe. Cum a văzut măgarul părăsit pe câmp, vulpea s-a și gândit cum să facă să-l mănânce. S-a apropiat de măgar, l-a salutat și i-a spus mioros:

— Te ții bine, măgarule, ești îngrijit și curat.

Măgarul a înțeles numaidecât gândul vulpii și i-a spus:

Traduceri din limba persană

— Așa este. Uite, stai aici lângă mine să-ți povestesc.

Vulpea s-a așezat și măgarul s-a pus pe povestit:

— Stăpânul meu a fost un bărbat tare bun. Grajdul meu era acoperit cu țigle, pereții erau

căptușiți cu catifea, iar pe jos era marmură. Când voia să mă potcovească, îmi pune pe copite numai potcoave din aur curat.

Vulpea a crezut vorbele măgarului și numaidecât i-a și zburat gândul, întâi să ia potcoavele de

aur și abia apoi să-l mănânce pe măgar. Măgarul a continuat:

— Dacă vrei să-mi vezi potcoavele din aur, apleacă-te și privește aici la copita mea!

Măgarul și-a ridicat un picior din spate, iar vulpea și-a plecat capul să vadă mai bine. Atât de puternic a izbit-o măgarul cu copita, că i-a crăpat capul vulpii și a omorât-o. Ultimul gând ce i-a trecut vulpii prin minte, înainte să-și dea sufletul, a fost proverbul persan „Dacă sunt neam de măcelar, de ce alerg după potcoave?”

Poveste spusă de Alireza Sanai, țăran agricultor din regiunea Isfahan în februarie 1973. Culeasă de Said Abualqasem Anjavi Shirazi. Tradusă din limba persană de Mihai Cernătescu.

Viitorul literaturii și al scriitorilor, în lumea digitală

Cosmin Petriea

Technologia a atins deja un nivel avansat în lume, însă nu în toate domeniile. Există câmpuri menite digitalizării, însă arta, de exemplu, nu va putea fi înlocuită sau alterată în mod real de către programe de inteligență artificială precum ChatGpt sau AI. Aici nu intervine arta digitală, creată pe o tableta grafică, deoarece tot omul este cel care creează. Problema reală este preluarea procesului creativ de către inteligența artificială de către un robot, un program.

Georges Bataille spunea, în „Erotismul”, că între ființe există discontinuitate. Desigur, conexiunea unor persoane, iubirea, atât la nivel fizic, cât și metafizic, poate fi profundă, de neînțeles – probabil – pentru alții. Însă atunci intervine moartea: „Dacă dumneavoastră muriți, eu nu mor”. Bataille, prin citatul de mai sus, demonstrează discontinuitatea ființelor; oricât de profundă ar fi legătura, nu pot fi, cu adevărat, unul. Putem merge mai departe, spunând că oamenii, ca în fizică, sunt conectați în paralel, nu în serie. Relațiile interumane se realizează întotdeauna în paralel. Prin ideea lui Georges Bataille, se observă că discontinuitatea ființelor nu se produce doar între ele, ci și în relație cu orice altceva care nu face parte – fizic – din omul/animalul/obiectul respectiv. AI și ChatGPT provoacă o discontinuitate forțată – nu naturală, cum a fost prezentată mai devreme – între om și propria artă; fie că este vorba de literatură sau arte vizuale, aceste programe pun o barieră între procesul creativ uman, profund imaginativ și creație, deoarece „sursele de inspirație” ale acestor programe sunt operele deja existente; iar artiștii a căror artă

a fost preluată pentru a fi introdusă într-un program menit să „distreze” spectatorii, nu sunt recunoscuți în niciun fel – nu li se oferă credit, nu sunt menționați și nici măcar întrebați dacă vor ca textul/taboul lor să fie introdus într-un program.

Internetul este un loc care poate nu numai să altereze arta, ci să o distrugă, să o deconstruiască prin „refacere” – AI, în special pentru artele vizuale, și ChatGPT, pentru orice tip de scriitură, sunt bazate pe livrarea unui produs, folosind un

mozaic de culturi și stiluri deja existente, găsite, evident, tot pe internet.

Dar „furtul” de cărți și tablouri nu se oprește aici, deoarece aceste programe pot lua locul angajaților în domeniu. Este o ideologie care ar putea merge doar aparent, pentru că, în esență, niciun program dintre cele menționate nu ar putea să înlocuiască rațiunea unui om, atenția la detalii și calitatea produsului. Însă discontinuitatea dintre oameni și programe este transparentă, deoarece dacă

cineva este concediat, programele de inteligență artificială nu se vor opri din „a crea”.

ChatGPT și AI provoacă probleme reale în literatură, deoarece o distorsionează, amestecă realitatea cu virtualul, o scriitură reală cu una „artificială”. Clarkesworld, un editor SF cunoscut, refuză să mai primească texte, deoarece, în ultimul timp, „autorii” lor s-au dovedit a fi roboți: „Unul dintre cei mai prestigioși editori de nuvele științifico-fantastice s-a închis pentru trimiteri, după ce un potop de prezentări generate de AI și-a copleșit echipa editorială.”

Amalgamul de texte create de inteligența artificială constituie un pericol pentru autorul autentic, putând chiar să îi ia locul, să îl lase în spate, doar din cauză că este mai rapid, calitatea fiind, totuși, inferioară. Lumea contemporană digitalizată își construiește valorile – valori false – raportându-se la timp, nu la calitate.

ce-a mai rămas? nimic. câinii, cărțile, înghețata, oamenii faini

Ruxandra Cesereanu

*spune lumii că inima ta e la mine,
niște cuvinte vechi de câțiva ani,
scrijelite pe un zid roșcovan într-un oraș cu turn,
unde la mijloc de țară,
am făcut o poză când am găsit cuvintele într-o seară de vară
și poza aceea a rămas în telefon multe săptămâni,
ca o broșă pe o rochie veche,
când ajung praf acasă nici jîm morrison nici jeff buckley
nu mai au efect,
nici ruinele unei mănăstiri unde am îngenunchat șoptind o
rugăciune de întreținere,
doar pixelii din fotografia cu lumea și inima.*

Continuare în versiunea online

Caragiale 2.0

Andrei Bulboacă

Trebuie salutată dorința Teatrului Național din București de a crea aceste recitaluri one-man show, cu figuri emblematice ale literaturii și dramaturgiei românești, tocmai pentru a le revitalizeza și a le readuce în fața publicului, într-o manieră cu totul specială. Recitalul *Caragiale Altfel*, interpretat cu măiestrie de către actorul Nicolae Urs, aduce în fața spectatorilor o privire în ansamblu și în detaliu asupra poveștilor de viață, dar și a persoanelor pe care Ion Luca Caragiale le-a cunoscut. Asemănarea actorului cu dramaturgul este izbitoră, iar acest lucru face spectacolul mult mai interactiv, publicul simțindu-se ca și cum ar sta la o bere cu Conu' Iancu. Genul acesta de spectacol te face să înțelegi mult mai ușor profunzimea autorului născut la Ploiești, să-i înțelegi conceptele politice și de viață, dar și să-i descoperi prietenii și experiențele pe care le-a avut încă din copilărie. Pentru elevi și pentru cei mai tineri care descoperă literatura română, reprezentația

este mai mult decât necesară, asta pentru că este o evadare din ariditatea programei școlare. Cum copiii de astăzi sunt conectați cu tehnologia, sunt în contact cu tot felul de realități interactive, unele dintre ele utilizate ca instrumente de predare, aducerea lor într-o sală de teatru și întâlnirea lor cu domnul Caragiale nu pot fi decât experiențe plăcute. Asta pentru că prin intermediul imaginației, pot să-și dea seama că stau față în față chiar cu autorul textelor ce poate le dau fiori reci la examene, să îl vadă în carne și oase și să-l înțeleagă mult mai bine. Este important și actorul, însă ce contează cel mai mult în această ecuație este felul în care intră în pielea personajului și devine unul cu acesta, făcând experiența cât se poate de reală.

Reprezentarea este calitativă din punct de vedere al interpretării, însă, din păcate, scenografia este minimală, simțindu-se astfel lipsa unei mâini de regizor. Am putea spune că este, dacă ne este permisă exprimarea, la granița

dintre stand-up cultural și un spectacol de teatru. Sunt câteva elemente de detaliu care mai trebuie luate din punct de vedere tehnic, dar asta nu știrbește cu nimic calitatea și intuiția alegerii textelor. Întâlniri de genul acesta, sub forma unor spectacole, ar mai trebui făcute cu personaje din literatura română, cum ar fi Mihail Sebastian, Liviu Rebreanu sau, de ce nu, chiar și Mihai Eminescu, cu acesta din urmă spectacolul ar cunoaște cu siguranță un succes răsunător. Dacă la ieșirea din sală, oamenii se duc să se documenteze singuri despre Republica de la Ploiești sau despre perioada în care a trăit Caragiale, reprezentația și-a atins scopul. Dacă un elev, în fața foi albe de hârtie, își amintește de ceea ce a văzut pe scena Teatrului Național și înțelege mai bine opera lui Caragiale, din nou, spectacolul și-a atins scopul.

Știm cu toții că scrierile lui Caragiale, din păcate, sunt actuale și în ziua de astăzi, prin urmare nu am fost surprins când am auzit în sală sunete de aprobare, șoapte de „așa este” sau „are dreptate”, dar și hohote de râs. Pentru că această interpretare, dincolo de aspectul său serios, are și un aspect ludic, făcut să amuze și să creeze o apropiere între cel de pe scenă și spectator. Este un sentiment de intimitate, tradus prin: acesta sunt eu, autorul, cunoscut de voi toți, și am venit în fața dumneavoastră să mă prezint așa cum sunt eu de fapt. Cu siguranță, dacă în fața publicului s-ar fi aflat un țap de bere sau o cafea sau orice fel de băutură, nu ar fi fost nimic indecent în asta, ba din contră, ar fi fost chiar o imersivitate și mai puternică. Dar totuși suntem la teatru, nu la Capșa! O lecție însă pe care o putem învăța

din acest recital este că viața poate fi trăită și văzută ca un spectacol și doar tu poți determina dacă pe parcursul ei primești aplauze sau huiduieli. Așa cum, seară de seară, un actor vine în fața publicului și își dedică toată energia interpretării personajului, iar la final își primește răsplata prin aplauze, așa și ceilalți ar trebui să își trăiască viața cu energie și vitalitate. Căci, în fond, Caragiale asta a făcut, s-a bucurat de fiecare clipă a ei și nu a lăsat pe nimeni să îl abată de la drumul său. Iar drept rezultat, creația sa dăinuie și astăzi, textele sale fiind citite și aplaudate cu mare succes de generații întregi de oameni.

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

<https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro>

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3
București.

Este editată de LITERA

© Ficțiunea OPTm

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.

REDACTORI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Radu ALDULESCU,
Ileana MARIN,
Emanuela ILIE,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://fictiunea.ro>
e-mail: contact@fictiunea.ro

PREȚ: 8 lei

ISSN 2821 - 7985
ISSN-L 2821 - 7985

9 772821 798503

